

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

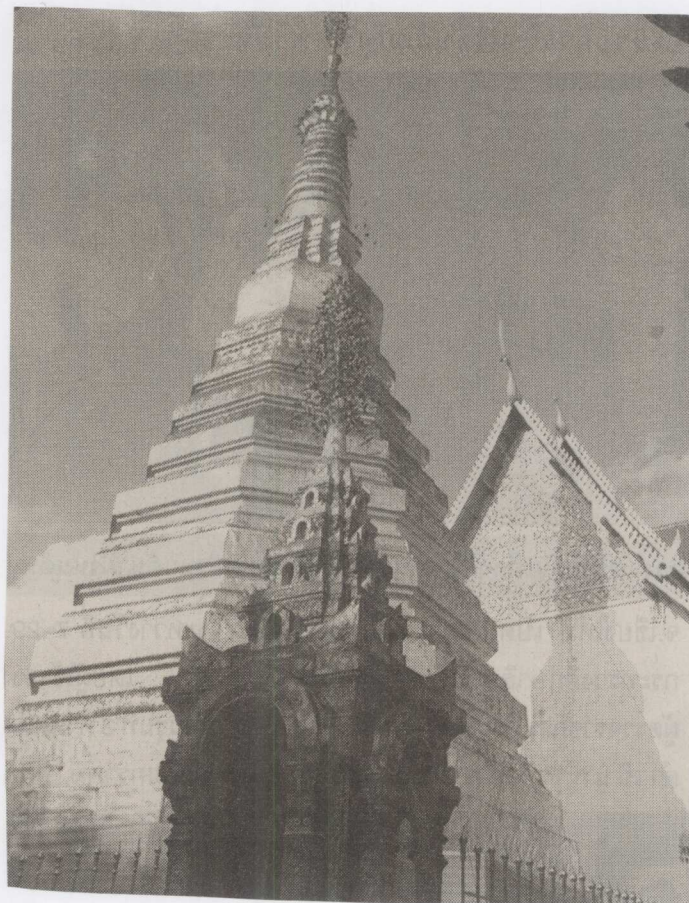
NORTH CLIPPING 2554/ 00102

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 22 ส.ค. 2550	ปีที่ 16	ฉบับที่ 5669	หน้า 5
---	-------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

แฉเมืองแพร์

“ไหว้พระธาตุช่อแฮ”

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	22 ส.ค. 2550	16	5669	

จึง

หัวดพรหรือเมืองแป ได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งไม้สักทอง เพราะนับตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาเรารู้จักชื่อของเมืองแปในฐานะเป็นเมืองที่มีการทำไม้สักมากที่สุดของประเทศ

พื้นที่ต่างของจังหวัดแปไม่ว่าที่ไหนๆ ก็เต็มไปด้วยไม้สัก ตั้งแต่ขุนขอยอดดอยไปจนถึงลุ่มแม่น้ำยม แม่น้ำแมงว แม่น้ำสอง แม่น้ำหลาย ตลอดจนถึงแม่น้ำปายจนถึงเขตแดนแคว้นแดนจังหวัด นับได้ว่าเป็นแผ่นดินแห่งไม้สักจริงๆ

ย้อนหลังไปประมาณสัก 50-60 ปีเมื่อยังมีการทำไม้สัก เมื่อใครสามารถนำขอนไม้สักในป่าเมืองแปร่อนลงแม่น้ำยมลงไปขายที่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ได้ บรรดาพ่อค้าไม้ที่ไปรอรับซื้อไม้เป็นได้แย่งกันซื้อไม้สักจากเมืองแปร่อนไม้สักที่ล่องไปจากป่าอื่น แสดงให้เห็นว่าไม้สักเมืองแปร่อนนั้นเป็นไม้ที่พ่อค้าไม้ต้องการและมีราคาสูง

ประวัติศาสตร์ของเมืองแปหรืออีกชื่อหนึ่งว่า พหลนคร, เมืองพล หรือ เวียงโกศัย นั้นกล่าวกันว่า ในสมัยขอมเรืองอำนาจ ระหว่างปี พ.ศ.1470-1560 พระนางจามเทวีเจ้าครองนครแคว้นล้านนาได้เปลี่ยนชื่อเมืองจากเมืองพหลนครเป็น “โกศยานคร” หรือ “เวียงโกศัย” ซึ่งแปลว่า “ผ้าแพร” นับแต่นั้นมาก็มีเจ้าผู้ครองนครสืบต่อกันมาโดยตลอดจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จึงได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยเจ้าพิริยชัยเทพวงศ์ เจ้าผู้ครองเมืองแปร่อนที่ 18 เป็นเจ้าหลวงกำกับด้วยข้าหลวงซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้พระยาไชยบูรณ์ เป็นข้าหลวงองค์แรก

ต่อมาในปี พ.ศ.2445 พวกเงี้ยวได้ก่อการกบฏขึ้นโดยยึดสถานีตำรวจ ศาลากลาง ปล้นเงินคลังและปล่อยนักโทษออกจากคุก พระยาไชยบูรณ์ถูกพวกเงี้ยวจับตัวและถูกบังคับให้ยกเมืองให้ แต่พระยาไชยบูรณ์ไม่ยินยอมจึงถูกจับประหารชีวิตเมื่อความทราบถึงในหลวงรัชกาลที่ 5 จึงโปรด

เกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีนำทัพหลวงเข้าปราบปรามพวกเงี้ยวจนราบคาบ เจ้าพิริยชัยเทพวงศ์ เกรงพระราชอาญาจึงลี้ภัยไปอยู่ที่เมืองหลวงพระบางและถึงแก่พิราลัยในปี พ.ศ.2452 นับแต่นั้นมาก็ไม่มีเจ้าผู้ครองนครแปอีกเลย

ปัจจุบันเมืองแปแม้ว่าจะไม่ได้เป็นเมืองที่มีการท่องเที่ยวคึกคักมากนัก แต่ด้วยเป็นเมืองที่มีธรรมชาติขุนเขาป่าไม้เขียวชอุ่ม เมื่อรวมกับศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ที่คนเมืองแปยึดถือปฏิบัติจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบแล้ว จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนเมืองแห่งนี้มากยิ่งขึ้น

โบราณสถานท่องเที่ยวที่สำคัญของเมืองแปร่อนจะได้แก่ “วัดพระธาตุช่อแฮ” ซึ่งเป็นวัดสำคัญเก่าแก่คู่เมืองแปร่อน จากพระราชพงศาวดารกรุงสุโขทัย หอสมุดแห่งชาติ กล่าวถึงวัดพระธาตุช่อแฮว่า วัดนี้สร้างขึ้นระหว่างจุลศักราช 586-588

ตรงกับ พ.ศ.1879-1881 (ราวพุทธศตวรรษที่ 19) ในสมัยพระมหาธรรมราชาธิราช (ลิไท) พระองค์ได้พระราชทานพระบรมธาตุแด่ขุนลัวะอ้ายก้อม ชาวละว้าได้สร้างองค์พระธาตุขึ้นสูง 33 เมตรฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ 11 เมตรเป็นเจดีย์พุกามทรง 8 เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง บุด้วยทองคำบวมศิลปะสมัยเชียงแสนเพื่อบรรจุพระบรมเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า

นอกจากนั้นตำนานพระธาตุช่อแฮอีกทางหนึ่ง กล่าวถึงความเป็นมาของพระองค์นี้ว่า เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จมาถึงเมืองพล (เมืองแปร่อน) พระองค์ได้มาประทับ ณ

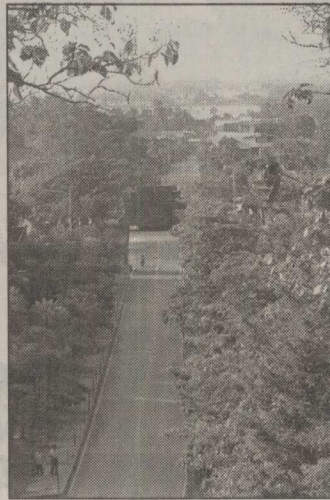
บริเวณดอยโกสยธชัคคบรรพต ขณะนั้นมีเจ้าลาวนามว่า “ขุนลัวะอ้ายก้อม” (อ่านว่า “ก้อม”) ได้มากราบ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	22 ส.ค. 2550	16	5669	5

“ปัจจุบันเมืองแพร่แม้ว่าจะไม่ได้เป็นเมืองที่การท่องเที่ยวคึกคักมากนัก แต่ด้วยเป็นเมืองที่มีธรรมชาติขุนเขาป่าไม้เขียวขจี เมื่อรวบรวมกับศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ที่คนเมืองแพร่ยึดถือปฏิบัติจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบแล้ว จึงเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนเมืองแห่งนี้มากยิ่งขึ้น”

ไหว้พระพุทธรเจ้า จากนั้น
พระพุทธรเจ้าได้แสดงอิทธิ

ปาฏิหาริย์ให้ขุนลัวะอ้ายค้อมเห็น เนื่องจากสถานที่นี้เป็นที่ร่มรื่น เหมาะสำหรับตั้งเป็นที่ไว้ในพระพุทธศาสนา พระองค์ได้ประทานพระบรมสารีริกธาตุ โดยเอาเส้นพระเกศาเส้นหนึ่งให้แก่ขุนลัวะอ้ายค้อมไว้ และทรงสั่งว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ให้เอาพระบรมสารีริกธาตุบรรจุไว้ ณ สถานที่นี้ และต่อไปภายหน้าจะได้ชื่อว่า “เมืองแพร่”

ทุกๆ ปีจะมีการจัดงานนมัสการพระธาตุช่อแฮ ในวันขึ้น 9 -15 ค่ำเดือน 6 เหนือ หรือราวเดือนมีนาคม ในอดีตเมื่อถึงประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ เจ้าผู้ครองเมืองแพร่พร้อมด้วยพระชายาและราชบุตรจะขึ้นช้าง ส่วนบรรดาข้าราชการจะขึ้นม้า นำเครื่องสักการบูชาไปถวายองค์พระธาตุช่อแฮ โดย

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่โพสต์	22 ส.ค. 2550	16	5669	566

ออกเดินทางจากคุ้มเจ้าตั้งแต่เช้ามีด พอรุ่งสางเมื่อขบวนช้างม้าของเจ้าหลวงเมืองแพร่ไปถึงวัดก็จะนำบรรดาข้าราชการ ประชาชนชาวเมือง ร่วมทำบุญตักบาตรไหว้พระธาตุ ถวายภัตตาหารและสังฆทานพร้อมเครื่องไทยทานและรับประทานอาหารร่วมกัน

ปัจจุบันประเพณีไหว้พระธาตุแบบโบราณได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้ง โดยนำตุ๊กตาช้างขนาดใหญ่ที่แกะสลักด้วยไม้สักเป็นลวดลายนำมาเข้าร่วมในขบวนแห่ด้วย รวมถึงได้เปลี่ยนชื่องานจาก “ประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ” มา

เป็น “ประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ เมืองแพร่ แห่ตุงหลวง” และได้เพิ่มการจัดงานจาก 5 วัน 5 คืน มาเป็น 7 วัน 7 คืน

ประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ เมืองแพร่ แห่ตุงหลวง ประกอบด้วยริ้วขบวนแห่ของทุกอำเภอ มีขบวนช้างหลวง ขบวนแห่กังสดาล ขบวนแห่หมากเบ็งเครื่องบวงสรวงพระธาตุ ขบวนแห่ผ้าองค์พระธาตุ 12 ราศีและขบวนฟ้อนรำของชาวบ้าน อันนับเป็นประเพณีเก่าแก่สำคัญของจังหวัดแพร่

ดังนั้นหากใครที่เดินทางมาเยือนเมืองแพร่ แล้วละเลยที่จะไปนมัสการองค์พระธาตุช่อแฮ ก็ยังนับว่ามาไม่ถึงเมืองแพร่

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th